

בעקבות רמשיחא

בעקבות המשיח — בסוף הגלות לפני ביאת המשיח (רש"י סוטה מט:), שהיא תקופתנו בלי ספק — אנו מוצאים דבר מוזר. עיקרו של עם ישראל, מבחינת לומדי תורה ואנשי מעשה, נמצא בארץ ישראל. אבל לעומת זאת, מכמה בחינות גבר כח הסיטרא אחרא בארץ ישראל הרבה יותר מאשר בשאר ארצות, כידוע. איך הוא זה? אלא הענין הוא שהנקודה הפנימית נתקטנה עד כדי כך עד שקשה להגיע אליה כלל אם לא בארץ ישראל. הרי אנו מרגישים בחוש כי "והשבות אל לבבך" — השגת נקודת האמת שבלב, נקודת לשמה, שהיא עיקר עבודת המוסר — הרבה יותר קל להגיע אליה בארץ ישראל מאשר בחוץ לארץ. אף במקומות המסוגלים לכך ביותר מצד הסביבה. זה מחסדי הבורא ית', שהוא רוצה לקיים בנו, גם בדלותנו, את האפשרות להגיע אל השלימות.

ומצד שני, "זה לעומת זה עשה האלקים"; היצר מתגבר בארץ ישראל הרבה יותר מאשר בחוץ לארץ להרפות בנו את לימוד המוסר מכל וכל. לכאורה זה פלא, אבל כל מי שעינים בראשו ומשתדל בענינים אלה רואה את זאת בחוש ממש.

אשרי מי שמתגבר על כל הקשיים ומתאמץ להשיג שלימות בעבודת ה' בארץ ישראל, שאינה תחת השפעת שרי האומות ו"תמיד עיני ה' אלקיך בה". הסייעתא דשמיא שישגי יעלהו למעלה מכל המשוער. אשרי הזוכה, בזה ובבא.

**

כלים של חוץ לארץ ושל ארץ ישראל

בני לבן אמרו "ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה" (בראשית לא, א), ולבן אמר "וכל אשר אתה ראה לי הוא" (שם שם מג). ויש בדברים אלה איזו בחינה של אמת, שאם לא כן לא היו נכתבים בתורה. והענין הוא שכל השפעת הקדושה שבחוץ לארץ באה דרך שרי האומות, היינו דרך מדותיה של העם והמדינה שישראל יושבים שם, [כי גם דרך עבודת ה' שם היא לפי בחינת המדה ההיא]¹. אבל בארץ ישראל ההשפעה באה בדרך ישירה

נאמר באנגליה, שנת תש"ו, (א).

¹ רבנו זצ"ל הדגים זאת בהעירו, למשל, שהרוסים הם חמי רגש, ואופן עבודת ה' שהתפתח שם היה החסידות; הליטאים הם קרים ומחושבים, ואופן עבודת ה' שהתפתח בארצם היה עיון התורה ולימוד המוסר; הגרמנים מקפידים מאד על משמעת וסדר.

מאתו ית' [כי העבודה שם היא בדרך לשמה לבד]. (ומה שנאמר "מיכאל שרכם" — דניאל י, כא — הפירוש הוא כי "מיכאל" היינו "מי כאל", הכרת גדולתו ית' — מדת האהבה, לשמה).

**

כשחזר יעקב לארץ ישראל נשתנה ונתעלה לקבל השפעת ארץ ישראל, אבל הכלים — רכושו — לא נשתנו, ומשום כך נתן כל רכושו לעשו באמרו "נכסי חוץ לארץ אינם כדאים לי" (רש"י ויגש מו, ו). [והענין, כי במדרגות גבוהות, הכלים שהשתמש בהם הצדיק לעבודת ה' בבחינת חוץ לארץ אינם ראויים עוד להשתמש בהם למדרגות הגבוהות של לשמה שבארץ ישראל, כי רושם המדרגה הראשונה עדיין נשאר בהם; והיינו כעין מה שכתבנו במאמר "אין קטיגור נעשה סניגור — מתי?" (כרך זה), שיתכן ומה שבמדרגה חיצונית היא סיוע, במדרגה פנימית הוא פגם]. (ועוד עיין כרך ג, עמ' 2—191).

**

ומה שאמרו ז"ל "עתידה ארץ ישראל שתתפשט לכל הארצות" (עי' ילקו"ש ישע"י תקג) פירושו כי לבסוף יגיע גילוי של משיח צדקנו גם לאומות העולם, אף שלא בבחירתם, אבל על כל פנים הרי "יכירו וידעו כל יושבי תבל וכו'", וממילא תהיה או גם בחוץ לארץ ההשפעה בדרך ישירה, בבחינת ארץ ישראל. ואמרו עוד "עתידיים בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל" (מגלה כט.), פירוש שנכסי חולין של ישראל בחוץ לארץ לא יקבעו בארץ ישראל כי אינם ראויים להיות כלים לעבודת ה' בבחינת ארץ ישראל כנ"ל, אבל בתי מדרשות, שהם האנשים שקבעו עצמם לתורה, הם ישתנו להשפעה ישירה ויבואו לבחינת ארץ ישראל, וממילא יוכלו להיקבע בארץ ישראל ממש.

**

ארץ ישראל — מקום ראיית ההנהגה

בארץ ישראל אנו משיגים את הטבע הרוחני של הבריאה: "והיה אם שמוע תשמעו... ונתתי מטר ארצכם בעתו", כמו שכתב הרמב"ן (בראשית

ושם התפתחה עבודת ה' של קפדנות בשמירת מסורת ומנהגים; כך שכל גולה השתמשה לצורכי הקדושה בכלים ובמדות של האומה שגרו בקרבה; והיינו השפעת שרי האומות.

— העורך.

מו, טו וסוף פ' בא) "כל יסודות התורה בנסים נסתרים הם... ולא יהיו השמים כברזל מפני זרענו בשנה השביעית וכו'". והיינו, שבארץ העונש בא מהרה וניתן לראות את יד ה' גם באופק צר יחסית, אבל בחוץ לארץ, שהוא תחת שלטון שרי האומות, דהיינו שההנהגה שם יותר לפי טבע העולם, קשה לראות שם את יד ה' אם לא שמסתכלים באופק רחב יותר, היינו בהמשך זמן גדול; כמו שכתוב (קהלת ז, יא) "אשר אין נעשה פתגם מעשה הרעה מהרה וגו'".

בפרשת והיה אם שמוע אנו מוצאים שני מיני עונשים: א) ועצר את השמים וגו' דהיינו נסים נסתרים כנ"ל; ב) ואבדתם מהרה מעל הארץ וגו', דהיינו גלות. פירוש: בתחילה מראים לישראל את הטבע הרוחני של הארץ, כנ"ל; ואם אינם לומדים מזה, הרי נתברר שאינם שייכים ללימודי הארץ הקדושה ועל כן אין תיקון להם אלא גלות. (עיי' בכרך זה, "סוד התיקון שבגלות").

**

חלק בארץ ישראל כחלק עולם הבא

"זיקן את חלקת השדה... מעלה גדולה יש לארץ ישראל ומי שיש לו בה חלק חשוב הוא כחלק עולם הבא". כן כתב הר"א אבן עזרא (בראשית לג, יט), והסכים עמו הרמב"ן. והענין, שלא היה יעקב אבינו ע"ה יכול להציב מזבח אלא דוקא על קרקע שלו; עיי' ספורנו (שם) שהטעם משום "איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר", כי בלא זה היה חילול בבחינת שירה ובבחינת עבודת ה'. בעלות בקרקע היא דבר המבליט במיוחד את אנוכיות האדם, ובפרט בארץ ישראל, ומי שכל ענייני אנוכיותו הם אך ורק לשם עבודת ה' הרי זו היא דרגת עולם הבא; והיינו שהמגיע לדרגה זו, שעצם אנוכיותו והרגשת הבעלות שלו מובלעות בצרכי קדושה, זהו "חלק עולם הבא".